

Orta Asya'nın Kalbi Kazakistan'dan Kütüphane Ziyaretimize İlişkin Yansımalar

Reflections from Our Library Visit in Kazakhstan, Heart of Central Asia

Demet Soylu*

Tunç Durmuş Medeni**

Gulzhamal Japarova***

Rakhila Rakhmetova****

Öz

Bu okuyucu mektubu, iki Türk akademisyenin Kazakistan'a gerçekleştirmiş oldukları akademik seyahat sırasında iki Kazak akademisyen ile birlikte Astana'da bulunan Kazakistan Cumhuriyeti Ulusal Akademik Kütüphanesi ziyaretine ilişkin yansımaları ele almaktadır.

Anahtar sözcükler: *Kazakistan Cumhuriyeti Ulusal Akademik Kütüphanesi; Astana; akademik seyahat.*

Abstract

This reader letter addresses the reflections of two Turkish academicians regarding their visit to National Academic Library of the Republic of Kazakhstan in Astana during their academic travel to Kazakhstan.

Keywords: *National Academic Library of Republic of Kazakhstan; Astana; academic travel.*

Giriş

Dünyayı keşfetme çabalarımız sırasında 2019 yılında rotamızı çevirdiğimiz yerlerden biri de Orta Asya olmuştur. Gerek mimarisi, gerek doğal güzellikleri açısından bizi cezbeden Kazakistan'a doğru yola koyulduk. Dünya haritası hayatımızdaki önemli araçlardan biri haline gelmişti. Her bir detaya ayak basıp, hepsini tek renge çevirmek, dünya vatandaşı olmak istiyorduk. Belki de bu arzumuz, var oluşumuza anlam katan ve motivasyonumuzu yükselten çok önemli bir faktördü. Yüreğimizdeki keşfetme ve öğrenme arzusu ile küremizde ayak izlerimizi bırakmaya kararlıydık.

Gerçekleştirmeye koyduğumuz düş, kendini gerçekliğin kollarına bırakıvermişti. Kazakistan'ın çiçek kokulu çayırıları, tepelerini süsleyen beyaz gelinliği gözümüzde belirivermişti. Taze ve capcanlı görüntüleriyle zihnimizin en güzel köşesinde yer edinmeye ve

* Arş. Gör., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.

E-posta: bunchnoble@gmail.com

Research Assistant, Ankara Yıldırım Beyazıt University Department of Information Management, Turkey.

** Doç. Dr., Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Yönetim ve Bilişim Sistemleri Bölümü.

E-posta: tuncmedeni@gmail.com

Associate Prof. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt University Dep. of Management Information Systems, Turkey.

*** Prof. Dr., Turan Astana Üniversitesi Ekonomi Bölümü. E-posta: gulzhamal_a@mail.ru

Prof. Dr., Department of Economy Sciences Turan Astana University, Kazakhstan.

**** Prof. Dr., Turan Astana Üniversitesi Ekonomi Bölümü. E-posta: rakhmetova@rambler.ru

Prof. Dr., Department of Economy Sciences Turan Astana University, Kazakhstan.

Geliş Tarihi - Received: 03.11.2019

Kabul Tarihi - Accepted: 13.12.2019

Astana'nın farklı notalarından geleneksel ezgiler kulağımıza gelmeye başlamıştı. Olağanüstü silueti ile sonsuzluğu kucaklayan Astana'nın gizemli hoş ortamı ruhumuza yerleşiyordu, adım adım. Diğer iki Kazak ortak yazarımız da seyahatimizi güzelleştirmeye katkıda bulunuyordu.

Şehir henüz beyaz gelinliğini giymemişti ama gizliden ince ince çizgilerini güneş ışığı katmanlarında hissettiren hava, beyaz gelinliği giyeceğinin haberini veriyordu adeta. Fakat diğer taraftan da tüm zarafeti ile doğayı süsleyen, şehri okşayan ve ruhumuzun derinliklerine hitap eden, bedenimizi, ellerimizi ısıtıveren o sınımsız güneş tatlı, hoş, kızıl bir güzün kapanışını yapıyordu. Doğanın tatlı geçişleri ve kızılılıkla sarılık arasında kayboluverdiğimiz hoş anlarda, kendi adımlarımızı duyarcasına yavaş yavaş ilerliyorduk. Rotamızı Kazakistan Cumhuriyeti Ulusal Akademik Kütüphanesine çevirmiştik.

Yanımızdan geçen, şehrin kalabalığını yarıp geçmiş ve hızla ilerlemeye devam eden insanlar kâh umut dolu gözlerle, kâh melankoli yüklü bakışlarla, kâh suskun sevinçler, kâh coşkulu üzüntülerle ilerliyordu. Bambaşka bir kültürde, yeni yüzler, yeni duygular tanımaya, ardından tanımlamaya çalışmanın ilk aşamasındaydık sanki. Bir gözlemci olmaktan çok daha ötesiydi bunlar. Gördüklerimize ortak olup, bir olup sanki aynı yolu yürürken, birbirimizin yaşamlarına katılıyorduk. Yereldeki bireylerle birleşmenin kızıl bir hali vuku buluyordu sanki. Bir taraftan meraklı gözlerle etrafı keşfederken, detayları zihnimize kazıyıp her bir detayı ezberliyorduk.

*Bu şehir gizemliydi.
Her katmanda bir perde aralanıyordu,
İki kişi kurulan düş büyürken,
Giderek çoğaldık,
Başka başka zamanlarda kurduğumuz hayaller,
Kütüphanenin camına düşen yağmur damlasının yansımada görünen bir yavru kumruda
vuku buluyor.*

Biraz daha ilerledikçe, sonsuz ihtişamı ve zengin görüntüsü ile bizi büyüdü dünyasına çeken Astana, Bayterek kulesinin heybetini gözler önüne seriverdi. Derken, adım adım kütüphaneye yaklaşmıştık. Kütüphaneye bu kadar yakın mesafede iken, size kütüphane web sitesinden tercüme ettiğimiz bazı bilgileri de aktarmak istedik.

Resim 1. Kazakistan Cumhuriyeti Ulusal Akademik Kütüphanesi Ana Giriş Kapısı

Kazakistan Cumhuriyeti Ulusal Akademik Kütüphanesi, 2004 yılında Kazakistan hükümeti tarafından kurulmuştur. Kütüphane, kullanıcıların elektronik olarak uzaktan kaynak erişimini sağlamaktadır. Kütüphane 1,5 milyondan fazla koleksiyona ev sahipliği yapmaktadır. 500 kullanıcıyı barındırabilecek bir alana sahiptir. Bilgi ve Danışma Hizmetleri bölümünde, ansiklopedilere, sözlüklere, süreli yayınlara, kamu kurumları ve işletmelerle ilgili dokümanlara erişimi sağlamaktadır ("NabRK", 2019c). Kütüphanede ayrıca Bilimsel Okuma Odası bulunmaktadır. Bu bölümde Kazak bilim insanlarına ait özetlere ve tezlere erişim sağlanmaktadır ("NabRK", 2019h). Bunun dışında Genel Okuma Odası, Süreli Yayın Okuma Odası, Sanat Odası bulunmaktadır. Sanat Okuma Odasında tematik sergilerle ilgili belgelere ve dokümanlara erişim sağlanabilmektedir ("NabRK", 2019ı). Kullanıcılar oda içinde düzenlenen sanatsal etkinliklere katılabilmekte ve müzik enstrümanlarını yanlarında getirebilmektedir. Kütüphanede bulunan diğer bir oda da Ödünç Verme Birimidir. Burada 15 güne kadar süre ile 5 kaynak ödünç alınabilmektedir ("NabRK", 2019a). Bunun yanında, kütüphanede "Kamkorlyk" isimli Özel Gereksinimli Kullanıcılar için özel bir okuma odası bulunmaktadır ("NabRK", 2019e). Ayrıca kütüphanede, Yabancı Koleksiyon Odası bulunmaktadır. Bu oda, dünya literatüründen kaynakları, kitap ve koleksiyonları içermektedir. Burada Alman literatüründen eserleri bulunduran Goethe Institute Alman Okuma Merkezi, NATO Arşivi, Urduca ve İngilizce dilindeki kaynakları içeren Pakistan köşesi vardır ("NabRK", 2019b). Ayrıca, kütüphane bünyesinde Bilgi Geliştirme Merkezi bulunmaktadır. Bilgi Geliştirme Merkezi; tüm okuyuculara, uzmanlara, fakülte üyelerine ve öğrencilere açıktır ("NabRK", 2019d). Kütüphanede bulunan diğer kıymetli odalardan biri de akademisyen ve devlet adamı Myrzatai Zholdasbekov hatıra koleksiyonu odasıdır. Zholdasbekov, kütüphaneye 6.641 kitap, broşür bağışlamıştır. Bu kitaplardan 1.040'ı ünlü yazarlara, şairlere, diplomatlara ait otobiyografilerdir, 773'ü yabancı dilde yazılmıştır, 415'i ise anısal değere sahip olan portreler, diplomalar, sertifikalar, madalya ve demir paralardır. Bu odada ayrıca 908 işitsel türde ve video formatında kaynak vardır. Zholdasbekov, ayrıca kütüphaneye Kazak dombrası, jetigen gibi enstrümanlar bağışlamıştır ("NabRK", 2019f).

İhtişamlı girişi ile bizi kucaklayan kütüphane, şimdiden sevgimizi kazanmıştı adeta. Girişte duvarda bulunan, kitap ve bilimin öneminden bahseden yazı, kitaplara ve bilime verilen önemi de gözler önüne seriyordu.

Resim 2. Kazakistan Cumhuriyeti Ulusal Akademik Kütüphanesi Giriş Salonu

Kütüphanenin verdiği güç bizi bilim dünyasına davet ediyordu. Açılan kapılar, bizi farklı raflara doğru sürükledi.

Resim 3. Kütüphane İç Kısım

Kütüphane içinde gezindikçe kütüphaneye ruh katmış ve mistik bir görüntüsü olan Kitap Müzesine doğru adımımızı atmaya başladık. Capcanlı renklerle ortamı yaşanılır kılan mistik karşılama o kadar davetkârdı ki, meraklı gözlerle içeri girdik.

Kitap Müzesiyle ilgili biraz bilgi vermek gerekirse; Kitap Müzesi, 1 Aralık 2014 tarihinde, Kazakistan Cumhuriyeti Birinci Cumhurbaşkanı döneminde ve Kazakistan Cumhuriyeti Ulusal Akademik Kütüphanesinin 10. yıldönümünde açılmıştır. Kitap Müzesinin amacı, kitapla ilgili materyalleri toplamak, incelemek, saklamak ve sergilemektir. Böylelikle de Kazakistan'ın maddi ve manevi kültürel mirasının da korunmasına katkıda bulunmaktadır. Kitap müzesinin görevlerinden biri, kitap yayıncılığının ulusal tarihini sunmak, kitabın ülkelerin tarihsel ve kültürel süreçlerinin önemli bir parçası olduğunu ortaya koymak, Kazakistan'da kitabın tarihçesini ortaya koymak, okuyucuyu nadir eserlerle buluşturmak. Müze altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm yazın tarihinin gelişimine odaklanmaktadır. İkinci bölüm 19. ve 20. yüzyıla ait eğitim ile ilgili kitapları ve ders kitaplarını kapsamaktadır. Üçüncü bölümde ise, Kuran ve İslamiyet ile ilgili kitaplar bulunmaktadır. Dördüncü bölümde ise 1945-2014 yılları arasında Kazakistan'da ve yurt dışında Kazakistan'la ilgili yayınları kapsamaktadır. Beşinci bölümde ise Kazakistan Cumhuriyeti Milli Kütüphane fonundan alınan kitaplar ve el yazmaları bulunmaktadır. Altıncı bölümde Zaki Akhmetov Anı koleksiyonu bulunmaktadır ("NabRK", 2019g).

Resim 4. Kazakistan Cumhuriyeti Ulusal Akademik Kütüphanesi Kitap Müzesi Girişi

Resim 5. Kazakistan Cumhuriyeti Ulusal Akademik Kütüphanesi Kitap Müzesi İç Kısım

Kızıl bir gerçeklikte, gerçeküstüçülük rollerini bürünmeye çalışan, belki de bu role bürünmüş bilim ağacı beliriverdi karşımızda; kütüphaneye kök salmıştı adeta. Bilimsel anlayışı ve kitap okumayı sembolize eden bu ağaç, kökleriyle konuşuyordu sanki. Saçmanın, saçılmanın inceliklerini ortaya koymaya çalışırcasına, dünya üzerinde bilimsel anlayışın kökler salıp, üremesini, gelişmesini istiyordu sanki. Kök saldıkça var olmanın mümkün kılınabildiğini yansıtan -bir ağaçtan ötesi- bir gerçeklik serilmişti gözlerimizin önünde.

Resim 6. Kazakistan Cumhuriyeti Ulusal Akademik Kütüphanesi Kitap Müzesindeki Bilgi Ağacı

Bu ağaç aynı zamanda Kazakistan'ın Kiril Alfabeti'nden Latin Alfabeti'ne geçme sürecini sembolize ediyordu.

Resim 7. Kazakistan Cumhuriyeti Ulusal Akademik Kütüphanesi Kitap Müzesi Koleksiyon Odası

Mistik odanın tütsü kokusu da gittikçe bizi kendine doğru çekiyordu. Kütüphane koridorlarında rafların önünde ve arasında dolaşırken, hissettiğimiz kitap kokusu bizi adeta tarihi bir yolculuğa çıkarıyordu. Gezintimiz sırasında Kazak kültürünün yansımaları olan eşyaları da görme şansını yakalamıştık.

Resim 8. Kazakistan Cumhuriyeti Ulusal Akademik Kütüphanesi Abay Koridoru ve Köşesi

Kütüphane içerisinde farklı bölümlere geçerken, uzun ve çiçeklerle kaplı koridorda Abay köşesi yer alıyordu. Bu özel koridorda, müthiş bir yeşil şiirselliğin, tarihi zamansal kesitlere sıkışmaktan kurtulmuş, günümüz zamanına akan anılara adanmışlığın izleri vardı. Görünümü okuyucunun ruhunu besleyecek, kurşunkalem çizimi yapılan resimden adeta renklerin fişkırdığı, gökkuşağı misali renklerin meydan okurcasına ortaya çıkmaya çalıştığı bir çağrışım yaratıyordu duyuşumuzda. Şefkatle ruhumuzun okşandığını hissediyorduk. Botanik bahçe tadındaki koridor, bir koridordan daha öte olup, bir ruhun karın altında kalmış, yarınlara tutunan tek filizini, saklı kalmış bir yaratıcılığını ortaya çıkarmaya adaydı. Koridor hiç bitmesin istedik.

Resim 9. Abay Köşesi

Şimdi de Abay köşesinde idik. Bu köşe, Çağdaş Kazak edebiyatında önemli izler bırakmış olan şair ve düşünür Abay Kunanbayoğlu anısına düzenlenmiştir. Buraya gelmişken, Abay hakkında biraz da kısa bilgiler sunmak istiyoruz; Kazak kültürü üzerine çalışmalar yürüten Abay, bu kültürün ve geleneklerin dünyaya yayılması ve tanıtılmasında önemli rol oynamıştır. Kazak halkına ait edebi eserleri, gelenek ve görenekleri, halkın yaşadığı sosyal olayları yakından dinleme ve inceleme şansını bulmuştur ve bu gerçek kesitleri kendi eserleriyle bütünleştirmiştir. Kendini halktan biri gibi hissederek, halka ait küçük bir detayın yüreğini zenginleştirdiğini düşünmüştür. Abay, aynı zamanda Kazak edebiyatının en büyük ozanlarından biridir.¹

Abay anısına bu köşede birkaç dakika bekleyip onun yerelliğe karışmışlığını yüreğimizde hissedip kütüphane içinde ilerlemeye devam ettik.

Resim 10. Çiçek Köşesi

Kütüphanede bir başka köşeye geldiğimiz zaman tekrar çiçeklerle karşılaştık. Hepsi birbirinden bakımlı idi. Kütüphane personelinin gösterdiği sevgi ve emekle canlılığını koruyan çiçekler, kütüphanedeki en güzel köşelerden birinde duruyordu. Kazak halkının doğaya karşı hissettiği tutku ve tutkunluk, bizi tekrar büyülemişti. Yaşamlarının her alanında, doğal yaşamla olan bütünleşmeyi kaybetmek istemeyişleri bir kez daha aşikâr hale gelmişti.

Kütüphanede ziyaret ettiğimiz yerlerden birisi de Bilgisayar Odası idi. Burada kullanıcılar, ücretsiz olarak İnternet'e ve kütüphanenin abone olduğu veri tabanlarına ulaşabiliyordu.

¹ Yaptığımız gezi sırasında Kazak akademisyenler ve öğrenciler tarafından bize aktarılan bilgiler ışığında bu ifadeler derlenmiştir.

Resim 11. Kazakistan Cumhuriyeti Ulusal Akademik Kütüphanesi Bilgisayar Odası

Uğradığımız diğer bir oda da sanatla ilgili kaynaklara erişilebilen Sanat Odası idi. Kütüphane içindeki gezimizi tamamlamak üzereydik. Güzel anılarla kütüphaneye ve Astana'ya veda ettik. Gördüğümüz, paylaşmak istediğimiz çok detay vardı. Hepsini tek bir çalışmaya sığdırabilmemiz neredeyse imkânsızdı. Bu yüzden de başka platformlarda da diğer detayları içeren paylaşımlar yapmayı şimdiden planlamaya başlamıştık.

Resim 12. Kazakistan Cumhuriyeti Ulusal Akademik Kütüphanesi Müzik Odası

Sonuç ve Değerlendirme

Türkiye'ye dönüp, siz değerli okuyucularla birlikte kıymetli anılarımızı paylaşmak istedik. Bizim için paha biçilmez bir yolculuktu. Bu tür yolculukların, kültürlerarası diyalogun ve kültürel farkındalığın geliştirilmesine katkıda bulunduğunu bir kez daha görmüş olduk. Okuduğunuz ve anılarımızın bir parçası olduğunuz için çok teşekkür ederiz.

Kaynakça

NabRK. (2019a). Delivery desk. Erişim adresi:

<http://nabr.kz/home/review/readers/rooms/nab/readers/abonement>

NabRK. (2019b). Foreign literature center. Erişim adresi:

<http://nabr.kz/home/review/readers/rooms/nab/readers/om>

- NabRK. (2019c). Information and reference services. Erişim adresi:
<http://nabr.kz/home/review/readers/rooms/nab/readers/zalinfprav>
- NabRK. (2019d). Information development center. Erişim adresi:
<http://nabr.kz/home/review/readers/rooms/nab/readers/icr>
- NabRK. (2019e). Kamkorlyk room for readers with disabilities. Erişim adresi:
<http://nabr.kz/home/review/readers/rooms/nab/readers/kamkorlik>
- NabRK. (2019f). Memorial book collection of Myrzatai Zholdasbekov Room. Erişim adresi:
<http://nabr.kz/home/review/readers/rooms/nab/readers/mirzatairoom>
- NabRK. (2019g). Museum of book. Erişim adresi:
<http://nabr.kz/home/review/readers/rooms/nab/readers/muzei>
- NabRK. (2019h). Reading room on science. Erişim adresi:
<http://nabr.kz/home/review/readers/rooms/nab/readers/nchz>
- NabRK. (2019ı). Reading room on art literature. Erişim adresi:
<http://nabr.kz/home/review/readers/rooms/nab/readers/oli>